

TIIVISTELMÄ JEHOVAN TODISTAJIEN ASEENTEESTA ARMEIJAN PALVELUKSEEN

1. Varhaiskristittyjä kehoitettiin olemaan alamaisia esivalloille. (Roomalaisille 13:1-7.)
2. Tämä alamaisuus esivalloille oli kuitenkin suhteellista ja Jumalan totteleminen pantiin etusijalle jos syntyi konflikti. (Apostolien teot 5:28, 29.)
3. Kristityille korostettiin rakkauden osoittamista toisia ihmisiä kohtaan ja pidättymistä aseiden ja väkivallan käytöstä. (Johannes 13:35; Matteus 26:52; Roomalaisille 12:18; 2. Korinttilaisille 10:3, 4.)
4. He käyttivät lain suomia mahdollisuuksia oikeuksiensa puolustamiseen. (Filippiläisille 1:7; Apostolien teot 25:10-12.)
5. Heitä kehoitettiin jopa rukoilemaan hallitusasemissa olevien puolesta, jotta he voisivat jatkaa rauhallista kristillistä elämää. (1. Timoteukselle 2:1, 2)
6. Historiantutkijoiden lausuntojen mukaan varhaiset kristityt kieltäytyivät palvelemasta Rooman armeijassa eivätkä olleet aktiivisesti mukana edes siviilihallinnossa.
7. Kristuksen apostolien kuoleman jälkeen alkoi laajamittainen luopumus tosi kristillisyyden perusperiaatteista. Se johti pappis- ja maallikoluokkien syntymiseen, kreikkalaiseen filosofiaan kuuluneiden pakanallisten opetusten omaksumiseen, uskonnollisten johtomiesten ryhtymiseen valtion palvelukseen, ja lopulta siihen, että katolisesta uskonnosta tuli neljännellä vuosisadalla Rooman virallinen valtionuskonto. Miekkaa alettiin käyttää estotta paavien ollessa usein sodankäynnin agitaattoreita.
8. 1500-luvulla tapahtunut uskonpuhdistus paransi monia asioita, mutta jäi puolitiehen. Protestanttien ja vallanpitäjien läheinen yhteys pysyi miltei samana, mitä se oli ollut katolisessa kirkossa. Väkivalta rehotti yhä. Yksittäiset kristityt vastustivat väkivaltaa, mutta joutuivat yleensä vainotuiksi asenteensa vuoksi. Paljolti uskonnollisen vainon vuoksi monet muuttivat Euroopasta Amerikkaan.
9. 1800-luvulla monet vilpittömät Raamatun tutkijat näkivät eri uskonnoissa olleita epäraamatullisia opetuksia ja menettelytapoja, ja niistä haluttiin eroon. Jehovan todistajien toiminta alkoi järjestäytyneessä muodossa vuosisadan loppupuolella. Silloin heitä vielä nimitettiin "Raamatuntutkijoiksi".
10. Kun ensimmäinen maailmansota alkoi, aseistakieltäytyjien joukossa oli useita raamatuntutkijoita. Englannissa heitä tuomittiin 10 vuodeksi pakkotyöhön. Suomessa jotkut menivät saamansa määräyksen mukaisesti kasarmeihin, mutta kieltäytyivät aseellisesta toiminnasta.
11. Toisen maailmansodan alkaessa todistajien näkemys oli yhtenäinen. Totaalinen kieltäytyminen kaikenlaisesta armeijan palveluksesta johti vankeustuomioihin. Monissa maissa todistajille annettiin kuolemantuomioita.
12. Suomessa 1940-luvun lopulla armeijan palveluksesta totaalisesti kieltäytyneitä Jehovan todistajia alettiin pitää 8 kuukautta Hästö-Busön saarella Hangon lähistöllä. Lisäksi annettiin 6 kuukauden vankeustuomio, joka sovitettiin työsiirtoloissa.
13. Vuonna 1961 otettiin käyttöön Karvian erityistyölaitos, jonne poliisi toi palveluksesta kieltäytyneet. Keskimääräinen aika siellä oli 2,3 vuotta. Kieltäytymisestä tuli 4 kuukauden tuomio, joka sovitettiin työsiirtolassa. Joillakuilla kokonaisaika ylitti 3 vuotta.
14. Vuonna 1969 Karvia lopetettiin ja 14 kuukauden tuomiot sovitettiin joko vankiloissa tai työsiirtoloissa. Vuodesta 1972 aika oli enää 9 kuukautta, ja saatettiin käydä jopa siviilitöissä.
15. Nykyinen vapautuslaki tuli voimaan 1. tammikuuta 1987.

JEHOVAN TODISTAJIEN PUOLUEETTOMUUS POLIITTISIIN JA SOTILAALLISIIN ASIOIHIN - HISTORIAA JA PERUSTEITA (1.10.2018)

Seuraava lyhyt katsaus kristillisyyden historiaan ja Jehovan todistajien vakaumuksen perusteisiin valaisee heidän suhdettaan valtioon, sen lakeihin ja niin sanottuun maanpuolustukseen ja siihen liittyviin kysymyksiin. Mukana faktoja myös valtauskontojen toimista. (Raamatunlainaukset *Pyhän Raamatun Uuden maailman käännöksestä*.)

Puolueettomuus, sen perusteita ja merkitys

Jehovan todistajat pitävät kiinni puolueettomuudesta, mikä merkitsee sitä, että he eivät asetu maailman eri ryhmäkuntien välisissä riitaisuuksissa kenenkään puolelle, olipa kyse kansallisista, yhteiskunnallisista, kielellisistä, rodullisista tai muista kysymyksistä. He eivät kuitenkaan yritä vaikuttaa toisten ratkaisuihin tai estää heitä osallistumasta isänmaallisiin menoihin, palvelemasta sotajoukoissa, liittymästä poliittiseen puolueeseen, tavoittelemasta poliittista virkaa tai äänestämistä.

Todistajat suhtautuvat kaikkiin ihmisiin yhdenvertaisina sukupuolesta, rodusta tai kansallisuudesta riippumatta. Tässä he pyrkivät jäljittelemään ihmisen Luojan, Jehova Jumalan, asennetta, joka ”ei kohtele ketään puolueellisesti eikä ota vastaan lahjusta” (5. Mooseksen kirja 10:17; 2. Aikakirja 19:7).

Ensimmäiset kristityt olivat juutalaisia, mutta Jumala lähetti vuonna 36 jaa. apostoli Pietarin julistamaan hyvää uutista ei-juutalaiselle Corneliukselle. Silloin Pietari sanoi: ”Tosiaankin minä havaitsen, että Jumala ei ole puolueellinen, vaan jokaisessa kansakunnassa se, joka pelkää häntä ja toteuttaa vanhurskautta, on hänelle otollinen.” (Apostolien teot 10:34, 35; Roomalaisille 2:10, 11.)

Varhaisten kristittyjen suhtautuminen hallitsijoihin ja valtiovaltaan

Kristittyjä käskettiin kunnioittamaan Jumalan lisäksi myös ihmishallitsijoita, joiden virka edusti vastuuasemaa: ”Olkoon jokainen sielu alamainen esivalloille, sillä ei ole valtaa muutoin kuin Jumalalta; olemassa olevat vallat ovat suhteellisissa asemissaan Jumalan asettamina. Sen tähden se, joka vastustaa tätä valtaa, on asennoitunut Jumalan järjestyä vastaan. - - Antakaa kaikille heille kuuluva: sille, joka vaatii veron, vero; sille, joka vaatii tullin, tulli; sille, joka vaatii pelkoa, sellainen pelko; sille, joka vaatii kunniaa, sellainen kunnia.” (Roomalaisille 13:1, 2, 7.)

”Jeesus sanoi: ’Maksakaa takaisin keisarille, mikä on keisarin, mutta Jumalalle, mikä on Jumalan.’” (Markus 12:17.)

Kristittyjen perusasenne valtiota kohtaan ei siis ollut kielteinen. Vastoin tosiasioita jotkut yrittävät esittää Jehovan todistajat valtionvastaisina. Tosi kristityt ovat aina ymmärtäneet, että heidän tulee maksaa tunnollisesti verot maalliselle hallitukselle ja osoittaa yleisesti alamaisuutta tottelemalla lakeja. Kuitenkin heillä on Jumalaa kohtaan vielä merkittävämpiä velvollisuuksia. Esimerkiksi elämän antaminen ”keisarille” ei jättäisi mitään annettavaa Jumalalle. Kun ihmishallitsijoiden käskyjen ja Jumalan vaatimusten välillä on ollut selvä ristiriita, tosi kristityt ovat jäljitelleet apostolien esimerkkiä asettamalla tottelevaisuuden Jumalaa kohtaan ensi sijalle. He näkevät alamaisuuden valtiota kohtaan olevan suhteellista, ei ehdotonta. Sillä, mitä valtio voi vaatia, on selvästikin rajansa.

Ennakkotapaus tämän periaatteen soveltamisesta sattui pian Jeesuksen kuoleman jälkeen.

Jeesuksen käskyn mukaan hänen opetuslapsensa levittivät hyvää uutista Jumalan valtakunnasta, mutta se ei miellyttänyt varsinkaan juutalaisia uskonnollisia johtajia. Apostolit vietiin juutalaisten korkeimman tuomioistuimen, sanhedrinin, kuultavaksi. Eräs sen edustaja sanoi: ”Me kieltämällä kielsimme teitä enää opettamasta tämän [Jeesuksen Kristuksen] nimen perusteella, ja kuitenkin, katso, te olette täyttäneet Jerusalemin opetuksellanne, ja te olette päättäneet saattaa tämän miehen veren meidän päallemme.”

Vastaukseksi Pietari ja toiset apostolit sanoivat: 'Meidän täytyy totella Jumalaa hallitsijana ennemmin kuin ihmisiä.'" (Apostolien teot 5:28, 29.)

Tosi kristittyjen suhtautumiseen sodankäyntiin vaikuttaneita raamatunkohtia

Matteus 22:37-39: "Sinun on rakastettava Jehovaa, Jumalaasi, koko sydämelläsi ja koko sielullasi ja koko mielelläsi. - - Sinun on rakastettava lähimmäistäsi niin kuin itseäsi."

Matteus 26:52: "Jeesus sanoi hänelle: 'Pistä miekkasi takaisin paikalleen, sillä kaikki, jotka miekan ottavat, ne miekkaan tuhoutuvat.'" Taistelemiseen tilanteessa, jossa Jeesusta tultiin pidättämään, ei olisi voinut olla ylevämpää syytä kuin Jumalan Pojan puolustaminen. Jeesus osoitti, ettei opetuslasten pitänyt turvautua lihallisen sodankäynnin aseisiin.

Luukas 6:27, 28: "Minä [Jeesus Kristus] sanon teille, jotka kuuntelette: rakastakaa jatkuvasti vihollisianne, tehkää alati hyvää teitä vihaaville, siunatkaa yhä uudelleen niitä, jotka kiroavat teitä, rukoilkaa jatkuvasti niiden puolesta, jotka loukkaavat teitä."

2. Korinttilaisille 10:3, 4: "Vaikka vaellammekin lihassa, me emme sodi lihan mukaan. Sillä meidän sodankäyntiasemme eivät ole lihallisia."

Jesaja 2:2-4: "On tapahtuva päivien lopulla, että Jehovan huoneen vuori tulee lujasti perustetuksi vuorten huipun yläpuolelle - -. Ja hän on tuomitseva kansakuntien keskuudessa ja oikaiseva monien kansojen asiat. Ja heidän on taottava miekkansa auranvantaiksi ja keihäänsä vesureiksi. Kansakunta ei nosta miekkaa kansakuntaa vastaan, eivätkä he enää opettele sotaa." Kansakuntiin kuuluvien yksilöiden täytyy itse päättää, miten he menettelevät. Jumalan oikeusperiaatteita noudattavat etsivät rauhaa.

Historiantutkijoiden lausuntoja varhaiskristittyjen suhtautumisesta sotapalvelukseen

Historiantutkijat ovat esittäneet lukuisia todistuksia siitä, että varhaiskristityt noudattivat näitä Raamatun periaatteita. He kieltäytyivät palvelemasta Rooman armeijassa, koska he katsoivat sellaisen palveluksen olevan ristiriidassa kristillisten opetusten kanssa.

"Valtioon nähden kristityt olivat lojaaleja, mutta ollen ennen kaikkea Jumalan valtakunnan kansalaisia, pitäen ensisijaisena, ainoana kestäväenä arvona Kristuksen pian lähestyvää herrautta, he olivat välinpitämättömiä päivän poliittisiin kysymyksiin nähden."

"Toisen vuosisadan lopulla - - tuli asepalveluskysymys päivänpolttavaksi kirkon piirissä. Kaikuna näistä vaikeuksista tulee vastaamme tältä ajalta P. Juventius Celsuksen hyökkäyskirjoituksen syytös kristittyjä vastaan siitä, että he olivat haluttomia palvelemaan sotaväessä, ja kehotus heille isänmaallisina kansalaisina auttamaan valtakuntaa sen ahdingoissa. Samalta ajalta kajahtaa vastaamme Tertullianuksen rigoristinen, kielteinen vastaus. Kristityn hänen ajatuksensa mukaan ei ollut lupa palvella sotilaana, koska hän siten joutui palvelemaan epäjumalia ja myöskin käyttämään asetta. - - [Justinus Marttyyrin mukaan] kristityt olivat hyljänneet murha-aseet ja sen sijaan että olisivat vihanneet lähimmäisiänsä, elivät vanhurskaudessa, jumalanpelossa ja ihmisystävällisyydessä. Sodat Justinus julisti demoonien työksi." (Matti A. Mustonen, *Varhaiskirkon apologeettien ja kirkon isien käsitys valtiosta ja esivallasta* I, Helsinki 1948, s. 137, 176, 177.)

"Kristityt asennoituivat usein kielteisesti valtioelämään, he pysyttelivät poissa viroista ja julkisista toimista, joihin näet aina liittyi pakanallisia uskonnollisia menoja; he välttivät sotapalvelusta - samasta syystä, mutta myös siksi, että he eivät halunneet osallistua sotaan; - - sanottiin, että he olivat 'hyödyttömiä julkisessa elämässä'; heidän kansallisuutensa ei ollut maan päällä vaan taivaassa." (Hal Koch, *Apostoleista atomiaikaan - kristillisen kirkon historia*, Pieksämäki 1966, s. 58.)

Toisella vuosisadalla elänyt Justinus Marttyyri sanoo: ”Me, jotka olimme täynnä sotaa, murhaa ja kaikenlaista pahuutta, olemme jokainen kautta maailman vaihtaneet sota-aseemme – miekkamme auranteriksi ja keihäämme maanviljelysvälineiksi.” (*The Ante-Nicene Fathers*, I osa, s. 254, ”Dialogue With Trypho, a Jew”, CX.)

Käsitellessään sitä, ”onko sodankäynti lainkaan sopivaa kristitylle”, Tertullianus (n. v. 200) esitti Raamatun perusteella, että itse sotilaselämäkin oli lainvastaista, ja totesi lopuksi tutkielmassaan: ”Kiellän meiltä sotilaselämän.” (*The Ante-Nicene Fathers*, 1957, III osa, s. 99, 100, ”The Chaplet, or De Corona”, XI)

”Kaiken saatavissa olevan tiedon huolellinen tutkiminen osoittaa, että Marcus Aureliuksen aikaan mennessä [v. 121–180] ei yhdestäkään kristitystä tullut sotilasta, eikä yksikään sotilas kristityksi tultuaan jäänyt sotapalvelukseen.” (*E. W. Barnes, The Rise of Christianity*, 1947, s. 333.)

”Tällä hetkellä voidaan nähdä, että todisteet edes yhden kristityn sotilaan olemassaolosta vuoden 60 ja noin vuoden 165 välisenä aikana ovat äärimmäisen vähäiset; – – ainakaan Marcus Aureliuksen hallituskauteen mennessä ei kukaan kristitty ryhtynyt sotilaaksi kasteensa jälkeen.” (*C. J. Cadoux, The Early Church and the World*, 1955, s. 275, 276.)

”Toisellakin vuosisadalla oli kristillisyyden vakuuttanut, – – että sotapalvelus ja kristillisyyden olivat yhteensopimattomia.” (*G. Ferrero ja C. Barbagallo, A Short History of Rome*, 1919, s. 382.)

”Kristittyjen käytös poikkesi suuresti roomalaisten käytöksestä. – – Koska Kristus oli saarnannut rauhaa, he kieltäytyivät ryhtymästä sotilaiksi.” (*N. Platt ja M. J. Drummond, Our World Through the Ages*, 1961, s. 125.)

”Ensimmäiset kristityt pitivät taistelemista vääränä eivätkä palvelleet armeijassa silloinkaan, kun imperiumi tarvitsi sotilaita.” (*R. ja W. M. West, The New World's Foundations in the Old*, 1929, s. 131.)

”Vaikka he [kristityt] tähdensivät passiivisen kuuliaisuuden periaatteita, he kieltäytyivät osallistumasta aktiivisesti imperiumin siviilihallintoon tai sen sotilaalliseen puolustamiseen. – – Oli mahdotonta, että kristityt olisivat voineet omaksua sotilaiden, hallitusviranomaisten tai ruhtinain osan luopumatta pyhemmästä velvollisuudesta.” (*Edward Gibbon, The Decline and Fall of the Roman Empire*, I osa, s. 416.)

Vaikka varhaiskristittyjen asenne oli selvä, mistä johtuu, että myöhemmin kristittyinä itseään pitävät ovat kuitenkin olleet mukana sodissa ja siunaamassa aseita

Pääsyy on se, että jo ensimmäisen vuosisadan lopusta lähtien alkoi tapahtua laajamittainen luopumus tosi kristillisistä opetuksista ja periaatteista. Tästä Jeesuksen apostolit olivat jo varoittaneet etukäteen:

Apostolien teot 20:30: ”Omasta keskuudestanne nousee miehiä, jotka puhuvat vääristeltäviä asioita vetääkseen opetuslapset mukaansa.”

1. Timoteukselle 4:1: ”Henkeytetty ilmaus sanoo nimenomaan, että myöhemmin ajanjaksoina jotkut luopuvat uskosta.”

2. Pietarin kirje 2:1, 3: ”Teidänkin keskuudessanne tulee olemaan vääriä opettajia.”

Jeesus Kristus ilmaisi selvästi, että tosi kristillisyydestä ei koskaan tulisi suosittua valtauskontoa: ”Menkää sisään kapeasta portista, koska se tie on leveä ja avara, joka vie tuhoon, ja monet ovat ne, jotka menevät siitä sisään, kun taas se portti on kapea ja tie ahdas, joka vie elämään, ja harvat ovat ne, jotka löytävät sen.” (*Matteus 7:13, 14.*)

Kristillisyyden alkuvaiheessa oli valittavana kaksi tietä: pitää kiinni Kristuksen ja Raamatun ehdottomista opetuksista ja periaatteista tai luisua kohti kompromisseja sen ajan maailman kanssa. Ensimmäisten 400 vuoden historia osoittaa, että enemmistö valitsi leveän tien.

Historioitsija Will Durant selittää Kulttuurihistoriansa 3. osassa ”Keisari ja Kristus”: ”Kirkko omaksui joitakin esikristillisen ajan [pakanallisessa] Roomassa vallinneita yleisiä uskonnollisia tapoja ja muotomenoja. – – Pian kaupunkien järjestyksestä ja vallankäytöstä vastasivat piispat Rooman prefektien asemesta; metropoliitat ja arkkipiispat tukivat maakuntien hallitsijoita, elleivät sitten syrjäyttäneet heitä, ja piispainsynodi korvasi maakuntakokouksen. Rooman kirkko astui Rooman valtion jäljissä.” (The Story of Civilization: Part III – Caesar and Christ.)

Roomalaisen maailman kanssa kompromisseja tekevä asenne jätti tien avoimeksi sille, että kreikkalainen filosofia ja sen termit tunkeutuivat kristikunnan opetuksiin. Apostolien kuoleman jälkeen alkuperäinen hyvä uutinen ja kristilliset normit jäivät pakanallisten opetusten ja filosofisten suuntausten varjoon. Esiin nousi pappisluokka, joka jopa yritti pitää Raamatun poissa tavallisten ihmisten käsistä. Vaikka kristityiksi tunnustautuvien määrä lisääntyi, heidän toimintansa ei enää ollut varhaiskristillisen mallin mukaista. Kristikunnaksi nimitetty väärennös syrjäytti vähitellen tosi kristillisyyden.

Kristikunta levittäytyi maantieteellisesti, ja siitä tuli voimakas instituutio ja vallitseva voima länsimaisessa kulttuurissa. Keisari Konstantinuksen tuella kristikunnan uskonnosta tuli neljännellä vuosisadalla Rooman virallinen valtionuskonto. Uskonnolliset johtajat antoivat auliisti asettaa itsensä valtion palvelukseen. Aluksi valtio määräsi uskonnollisista asioista, mutta ennen pitkää uskonnolliset johtajat alkoivat määrätä jopa valtion asioista.

Uskonnon professori Elaine Pagels selittää: ”Kristityt piispat, jotka olivat kerran pidätysten, kidutusten ja teloitusten kohteina, saivat nyt verovapauksia, lahjoja keisarin rahastosta, arvostusta ja jopa vaikutusvaltaa hovissa; heidän kirkkonsa saivat uusia rikkauksia, valtaa ja huomattavan aseman.” He olivat nyt keisarin ystäviä, roomalaisen maailman ystäviä.

Suhtautumisessaan sotaan ja väkivaltaan Rooman kirkko ei enää pitänyt kiinni minkäänlaisista rajoista. Miekka pantiin kulkemaan edellä ja munkit perässä. Historia ristiretkistä ja muista sodista sekä inkvisition aikaansaannoksista kertoo miten kauaksi oli etäännytty alkukristillisistä periaatteista.

Paavin johtama Rooman kirkko hallitsi maailmaa satojen vuosien ajan. ”Kerettiläiset” vaativat kirkkoa tekemään sisäisiä uudistuksia, mutta se käytti häikäilemättä valtaansa ja keräsi rikkauksia. Protestointi lisääntyi ja 1500-luvulla puhkesi uskonnollinen kapina.

Oliko niin sanottu uskonpuhdistus paluu varhaiskristillisiin arvoihin

Martti Luther (1483–1546), Ulrich Zwingli (1484–1531) ja Jean Calvin (1509–64) hyökkäsivät kirkkoa vastaan eri asioiden vuoksi: Luther aneiden myynnin, Zwingli pappien selibaatin ja Marian palvonnan vuoksi, ja Calvin puolestaan vaati, että kirkon piti palata kristillisyyden alkuperäisiin periaatteisiin.

Uskonpuhdistus sai kyllä aikaan hyvää, esimerkiksi sen, että Raamattu käännettiin tavallisen kansan kielille. Uskonpuhdistuksen vapaampi henki johti objektiivisempaan Raamatun tutkimiseen ja yhä parempaan Raamatun kielten ymmärtämiseen. Uskonpuhdistus ei kuitenkaan merkinnyt paluuta tosi kristillisyyteen. Miksi ei?

Alkukristillisyydestä luopumisen vaikutus oli tunkeutunut syvälle, kristikunnan perustuksiin saakka. Vaikka erilaiset protestanttiset ryhmät irtautuivat Rooman paavin vallasta, niihin jäi paljon roomalaiskatolisen kirkon peruserheitä. Esimerkiksi vaikka protestanttisten kirkkojen hallinnossa oli joitakin eroja, kirkon perusjako hallitsevaan pappisluokkaan ja

alistettuihin maallikoihin säilyi. Myös sellaiset epäamatulliset opit kuin kolminaisuus, sielun kuolemattomuus ja kuolemanjälkeinen ikuinen piina säilyivät. Rooman kirkon tavoin myös protestanttiset kirkot pysyivät osana maailmasta, sillä ne olivat tiiviisti mukana poliittisissa järjestelmissä ja veljeilivät hallitsevan eliitin kanssa. Läheinen yhteys vallanpitäjiin merkitsi myös jatkuvan tuen antamista heille sotilaallisissakin asioissa. Paluu rauhanomaiseen varhaiskristillisyyteen jäi toteutumatta.

Vaikka niin sanottu uskonpuhdistus saikin hyvää aikaan, se jäi pahasti puolitiehen. Päästyään vallan makuun protestanttiset kirkonmiehet eivät olleet enää kovinkaan kiinnostuneita jatkamaan puhdistusta. Se olisi merkinnyt luopumista arvostuksesta ja asemasta yhteiskunnassa, sekä vakaista taloudellisista eduista. Vaikka monet pappismiehistäkin ovat todenneet, että heidän kirkkojensa toiminta ja opetukset eivät vastaa varhaista kristillisyyttä, niin palaaminen ”kaidalle tielle” on ollut aivan liian ylivoimainen haaste. Voimat onkin käytetty paljolti asemien ja vallitsevien käytäntöjen puolustamiseen.

Uskontojen suhtautuminen sotiin viimeisten runsaan sadan vuoden aikana

Viime vuosisadat eivät ole paljonkaan muuttaneet tilannetta näissä asioissa. Niin roomalais-katolisessa, ortodoksisissa kuin protestantisissakin uskonnoissa suhde hallitsijoihin ja valtioihin on säilynyt erittäin kiinteänä, avioliiton omaisena. Ei ole syntynyt sellaista diktaattoria tai valtaa, jonka kanssa kirkot eivät olisi solmineet epäpyhiä liittoja ja antaneet niille tukeaan niin rauhan kuin sotienkin aikana.

Uskontojen asennoitumisella valtioon ja sotaan on ollut hyvin merkittävä vaikutus kansojen ihmisten yleiseen ajattelutapaan, ja se on vuorostaan heijastunut myös lainsäädäntöön. Jehovan todistajien toisenlaista asennoitumista on pidetty hyvin outona poikkeuksena. Lähivuosisikymmenten historiaan liittyvien tosiasioiden tunteminen ja pohtiminen voi toisaalta auttaa ajattelevia ihmisiä ymmärtämään, miksi Jehovan todistajat ovat tehneet niin jyrkän eron valtakirkkojen linjaan nähden. Todistajat ovat selkeästi nähneet, että niiden menettely on ollut erittäin kaukana tosi kristillisistä mittapuista.

Viime vuosina näistä asioista on julkaistu lukuisia tutkimuksia, joita edesauttoi mm.

Vatikaanin arkistojen osittainen avautuminen tutkijoille muutamia vuosia sitten. Uskonnot yleensä ovat esiintyneet rauhanrakentajina ja kristillisten arvojen kannattajina, mutta kun olosuhteet ovat panneet niiden toimet koetukselle, varhaiskristilliset arvot ja opetukset ovat saaneet väistyä. Seuraavassa joitakin esimerkkejä valtauskontojen toimista Euroopassa:

Roomalaiskatolisen kirkon toiminta

Italia: Mussolini ja kardinaali Gasparri allekirjoittivat 11. helmikuuta 1929 lateraani-sopimuksen, joka teki Vatikaanin kaupungista itsenäisen valtion. Paavi Pius XI väitti, että hän oli ”antanut Italian takaisin Jumalalle ja Jumalan takaisin Italialle”.

Kuusi vuotta myöhemmin, lokakuun 3. päivänä 1935 Italia hyökkäsi Abessiniaan väittäen, että se oli ”barbaarinen maa, jossa yhä harjoitetaan orjuutta”. Tuomitsiko katolinen kirkko Mussolinin toiminnan? Paavi kyllä julkaisi vaikeaselkoisia lausuntoja, mutta hänen piispansa olivat hyvin selväsanaisia siunatessaan italialaisen ”isänmaansa” sotajoukot. Paavin tuki Mussolinille oli ratkaisevaa. Hän sanoi Mussolinin olevan ”sallimuksen lähettämä mies”. Italialaisista 99 % oli katolilaisia ja 98,3 % kannatti Mussolinia. (*The Pope & Mussolini*, s. 118-122, David I. Kertzer 2014)

Anthony Rhodes kertoo: ”Udinen piispa kirjoitti lokakuun 19. päivän [1935] paimen-kirjeessään: ’Meidän ei ole ajankohtaista eikä sopivaa sanoa, mikä tässä asiassa on oikein ja mikä väärin. Velvollisuutemme italialaisina ja vielä enemmän kristittyinä on omalta osaltamme edistää menestystämme taisteluissa.’ Padovan piispa kirjoitti 21. lokakuuta:

’Pyydämme teitä näinä vaikeina aikoina luottamaan valtiomiehiimme ja sotajoukkoihimme.’ Cremonan piispa siunasi 24. lokakuuta useita rykmentin lippuja ja sanoi: ’Siunatkoon Jumala näitä sotilaita, jotka valloittavat Afrikan maaperällä uusia ja hedelmällisiä maita Italian erinomaiselle kansalle ja siten vievät heille roomalaisen ja kristillisen kulttuurin. Olkoon Italia jälleen kerran kristillisenä neuvonantajana koko maailmalle.’” (*The Vatican in the Age of the Dictators.*)

Pius XII lähetti 8. joulukuuta 1939 henkilökohtaisen paimenkirjeen *Asperis Commoti Anxietatibus*, joka oli osoitettu sotivien kansojen eri armeijoihin kenttäpapeille, joista yli 500 palveli Hitlerin armeijassa. Hän kehotti molempien puolien kenttäpappeja luottamaan omiin kenttäpiispiihinsa ja pitämään sotaa taivaallisen Isän tahdon ilmauksena, Hänen, joka aina kääntää pahan hyväksi, ja ”sotureina oman maansa lippujen alla taistelemaan myös kirkon puolesta”.

Espanja: Osasyynä tuossa maassa vuosina 1936–1939 käydyn sisällissodan puhkeamiseen oli se, että demokraattinen hallitus ryhtyi toimenpiteisiin roomalaiskatolisen kirkon suunnattoman vallan supistamiseksi. Sodan riehussa vallankumouksellisten joukkojen katolinen fasistijohtaja Franco sanoi olevansa ”pyhän ristiretken kristitty generalissimus”, josta arvonimestä hän myöhemmin luopui. Taisteluissa kuoli satojatuhansia espanjalaisia. Paavi Pius XII onnitteli Francoa hänen voitoistaan Espanjassa.

Saksa: Miten Adolf Hitleristä tuli Saksan valtakunnankansleri ja diktaattori? Se tapahtui paavin ritarin, Franz von Papenin, poliittisen juonittelun avulla. Saksan aiempi valtakunnankansleri Kurt von Schleicher kuvaili häntä ”petturiksi, jonka rinnalla Juudas Iskariot on pyhimys”. Tämä mies ohjasi katolisen aktion jäsenet ja teollisuusjohtajat yhdistämään Saksan Hitlerin taakse. Katolisesta kirkosta tuli Hitlerin hallituksen palvelija.

Hitler lähetti von Papenin johtaman valtuuskunnan Roomaan neuvottelemaan natsivaltion ja Vatikaanin välisestä konkordaatista. Paavi Pius XI ilmaisi Saksan edustajille olevansa hyvin mielissään siitä, että ”Saksan hallituksen johdossa on nyt mies, joka järkkymättömästi vastustaa kommunismia”. Heinäkuun 20. päivänä 1933 kardinaali Pacelli, josta pian sen jälkeen tuli paavi Pius XII, allekirjoitti konkordatin.

Tämä konkordaatti antoi Hitlerille veto-oikeuden saksalaisten piispojen nimityksiin, ja vastineeksi kirkko sai tiettyjä etuja. Muuan historioitsija kirjoittaa, että ”konkordaatti oli Hitlerille suuri voitto. Hän sai nyt ensi kerran moraalista tukea ulkomaailmasta, ja se tuli korkeimmalta taholta.” Vatikaanissa järjestettyjen juhlallisuuksien yhteydessä Pacelli antoi von Papenille paavin korkean kunniamerkin, Piuksen ritarikunnan suurristin.

Winston Churchill kertoo vuonna 1948 julkaistussa kirjassaan *The Gathering Storm*, miten von Papen käytti edelleen ”mainettaan hyvänä katolilaisena” saadakseen kirkon tukemaan natsien suorittamaa Itävallan valtausta. Kardinaali Innitzer määräsi vuonna 1938 Hitlerin syntymäpäivän kunniaksi kaikki Itävallan kirkot nostamaan hakaristilipun salkoon, soittamaan kirkonkellojaan ja rukoilemaan tuon natsidiktaattorin puolesta.

Hitlerin hallitus jatkoi huomattavan valtionavun antamista suurille kirkkokunnille koko sodan ajan. (Saksan ja paavinistuin 20.7.1933 solmiman konkordatin 17. artikla, Documents on German Foreign Policy, D-sarja, 8. osa, s. 896f.)

Hitlerin noustua valtaan Saksassa isänmaallinen hysteria levisi hyökyaallon tavoin. Kurin ylläpitämiseksi tehtiin isänmaallisiin muotomenoihin osallistuminen pakolliseksi. Jokaista vaadittiin esittämään säädetty tervehdys ja huutamaan: ”Heil Hitler!” Tämä merkitsi Hitlerin ylistämistä pelastajaksi; sen tarkoitus oli ilmaista käsitys, jonka mukaan kaikki ihmisten toiveet keskittyivät hänen johtajantaitoonsa. Jehovan todistajat eivät voineet yhtyä

sellaisiin käsityksiin eivätkä suostuneet tekemään Hitler-tervehdystä. Muut uskonnot eivät nähneet esteitä siihen.

Roomalaiskatolinen historian professori Friedrich Heer Wienin yliopistosta sanoi: ”Saksan historian karu tosiasia on, että risti ja hakaristi lähestyivät yhä enemmän toisiaan, kunnes hakaristi julisti voitonsanomaansa Saksan tuomiokirkkojen torneista, hakaristiliput ilmaantuivat alttarien ympärille ja katoliset ja protestanttiset teologit, pastorit, kirkonmiehet ja valtiomiehet ottivat tervetulleena vastaan liiton Hitlerin kanssa.”

Friedrich Heer toteaa: ”Noin kolmestakymmenestä kahdesta miljoonasta Saksan katolilaisesta – joista viisitoista ja puoli miljoonaa oli miehiä – vain seitsemän kieltäytyi avoimesti asepalveluksesta. Kuusi heistä oli itävaltalaisia.” Jotkut heistä maksoivat siitä jopa hengellään, samalla kun heidän hengelliset johtajansa olivat myyneet itsensä kolmannelle valtakunnalle.

Katoliset kirkonmiehet antoivat niin täydellisesti tukensa Hitlerin sodille, että roomalaiskatolinen professori Gordon Zahn kirjoitti: ”Saksan katolilainen, joka etsi uskonnollisilta johtajiltaan hengellistä ohjausta ja opastusta Hitlerin sodissa palvelemisen suhteen, sai käytännöllisesti katsoen samat vastaukset kuin hän olisi saanut natsihallitsijalta itseltään.”

Katolinen historioitsija E. I. Watkin totesi: ”Niin tuskallista kuin onkin tunnustaa, me emme voi väärän mielenlennyksen tai epärehellisen uskollisuuden takia kieltää tai jättää huomioon ottamatta sitä historiallista tosiseikkaa, että piispat ovat johdonmukaisesti kannattaneet kaikkia maansa hallituksen käymiä sotia. – – sotaosan kansallismielisyyden vallitessa he ovat puhuneet keisarin puhutorvena.”

Ortodoksikirkkojen toiminta

Venäjän ortodoksikirkon toiminta on koskettanut suomalaisia eniten. Siinä vaiheessa kun natsi-Saksa tunkeutui Neuvostoliittoon kesäkuussa 1941, neuvostohallitus oli käytännössä tehnyt lopun Venäjän ortodoksisesta kirkosta. Saksan hyökkäyksen jälkeen Stalin salli uskonnon voimistua jälleen, koska hän tajusi miten suuri apu kirkosta olisi sodankäynnissä.

Lontoon King's Collegen nykyhistorian professori Richard Overy selitti syitä kirjassaan *Russia's War—Blood Upon the Snow*: ”Metropoliitta Sergei, kirkon pää, vetosi uskovaisiin samana päivänä, jolloin saksalaiset hyökkäsivät, ja pyysi heitä tekemään kaikkensa voiton hyväksi. Seuraavien kahden vuoden aikana hän julkaisi peräti 23 paimenkirjettä, joissa hän kannusti laumaansa taistelemaan sen jumalattoman valtion puolesta, jossa he asuivat.”

Vuonna 1943 Stalin suostui tunnustamaan ortodoksisen kirkon nimittämällä Sergein sen uudeksi patriarkaksi. Overy kertoo: ”Vastapalvelukseksi kirkko keräsi jäseniltään rahaa panssarikolonnan rahoittamiseen. Papit ja piispat kannustivat seurakuntiaan elämään Jumalaan ja Staliniin kohdistuvan uskon mukaisesti.”

Kuvaillessaan tätä Venäjän historian vaihetta venäläinen uskontotieteilijä Sergei Ivanenko kirjoitti, että Venäjän ortodoksisen kirkon virallinen julkaisu ylisti Stalinia kaikkien aikojen ja valtioiden suurimmaksi johtajaksi ja opettajaksi, jonka Jumala oli lähettänyt pelastaakseen kansakunnan sorrolta, maanomistajilta ja kapitalisteilta. Julkaisussa pyydettiin uskovaisia taistelemaan viimeiseen veripisaraan asti Neuvostoliiton puolesta sen vihollisia vastaan ja rakentamaan kommunismia kaikkensa antaen.

Ortodoksisesta kirkosta oli kommunisteille hyötyä vielä toisen maailmansodan päätyttyäkin. Harrison Salisburyn toimittamassa historiategoksessa *The Soviet Union: The Fifty Years* kerrotaan, mistä tämä johtui: ”Sodan päättyessä kirkon johtajat yhtyivät Stalinin ulkopolitiikan mukaisen kylmän sodan vaatimuksiin.”

Kirjassa *The Sword and the Shield* kuvaillaan, miten kirkon johtajat palvelivat Neuvostoliiton etuja. Sergein jälkeen vuonna 1945 patriarkaksi tullut Aleksei ”liittyi Maailman rauhan-neuvostoon, vuonna 1949 perustettuun kulisina toimivaan neuvostojärjestöön”. Kirjassa sanotaan lisäksi, että hän ja metropoliitta Nikolai ”nauttivat KGB:n suurta arvontoa vaikuttajina”.

Vuonna 1955 patriarkka Aleksei antoi kiinnostavan julistuksen: ”Venäjän ortodoksinen kirkko tukee hallituksemme täysin rauhanomaista ulkopoliittikkaa, ei siksi että kirkolla ei muka olisi vapautta vaan siksi että neuvostopolitiikka on rehtiä ja vastaa kirkon saarnaamia kristillisiä ihanteita.”

Lontoossa ilmestyvässä *The Guardian* -lehdessä lainattiin 22.1.2000 toisin ajattelevaa ortodoksista pappia Gjorgei Edelshteinia, joka sanoi: ”Kaikki piispat valittiin huolellisesti sitä silmällä pitäen, että he olisivat yhteistoiminnassa neuvostohallituksen kanssa. Kaikki olivat KGB:n agentteja. On yleisesti tunnettua, että KGB värväsi patriarkka Aleksein salanimellä Drozdov. He toimivat nykyään samalla tavalla kuin 20 tai 30 vuotta sitten.”

Life-lehdessä 14.9.1959 sanottiin ortodoksisen kirkon suhteesta valtioon: ”Stalin teki uskonnolle myönnytyksiä, ja kirkko kohteli häntä kuin tsaaria. Ortodoksisen kirkon yhteistyön varmistaa erikoisministeriö, ja kommunistit ovat siitä lähtien käyttäneet kirkkoa hyväkseen yhtenä neuvostovaltion työväliseenä.”

Venäjän kirkollisten asioiden tuntija Matthew Spinka vahvisti tämän läheisen suhteen olemassaolon vuonna 1956 ilmestyneessä kirjassaan *The Church in Soviet Russia*. Hän kirjoitti: ”Nykyinen patriarkka Aleksei – – on tarkoituksellisesti tehnyt kirkostaan hallituksen välikappaleen.”

Vaikka hallinto Venäjällä vaihtui 1991, ortodoksikirkon suhde valtioon ei muuttunut. Viime vuosina sillä on ollut merkittävä vaikutus maan hallintoon ja sen toimiin.

Juuri ennen Neuvostoliiton hajoamista Venäjän ortodoksikirkon nykyinen patriarkka Kirill vieraili Rooman paavin luona neuvottelemassa yhteistyöstä toimissa Jehovan todistajia ja muita samanlaisia ryhmiä vastaan Neuvostoliitossa. Tästä kertoi italialainen lehti *Il Sabato* 30.3.1991.

Jehovan todistajat rekisteröitiin Venäjällä vuonna 1991. Siitä lähtien ortodoksikirkko toimi hellittämättä kaikin keinoin heidän laillisen toimintansa tukahduttamiseksi.

Vuonna 1993 ortodoksipappi Alexander Dvorkin perusti patriarkka Aleksei II:n siunauksella Venäjän ensimmäisen antikultistijärjestön (RATsIRS) ortodoksikirkon aseman suojelemiseksi. Vuonna 1995 perustettiin peitejärjestö, jota kirkko käytti aloittaessaan vuosia jatkuneen hellittämättömän taistelun Jehovan todistajia vastaan. Venäjän oikeuslaitos toimi aluksi vielä jollakin tavalla aina 2000-luvun alkuun saakka, ja Jehovan todistajat voittivat heitä vastaan uudelleen ja uudelleen nostetut jutut. Vähitellen oikeusistuimet kuitenkin muuttuivat pelkästään tuomioistuimiksi, joiden käsittelytavoilla ja laintulkintoilla ei enää tuntunut olevan mitään rajoja.

Vuonna 2009 Dvorkinista tuli Ranskassa 1994 perustetun FECRIS-lyhenteellä tunnetun antikultistijärjestön varapresidentti, ja hänestä tehtiin myös Venäjän oikeusministeriön ”asiantuntijaneuvoston” johtaja, joka käytännössä ratkaisi, mitkä uskonnolliset järjestöt hyväksytään Venäjällä. Perustuslain takaama uskonnonvapaus jäi kuolleeksi kirjaimeksi.

Jehovan todistajia ei enää pidetty hyväksyttynä uskontona. ”Todisteita” heitä vastaan alettiin tehdä turvallisuuksiin vanhoilla menetelmillä. Raamattu mukaan luettuna heidän julkaisunsa julistettiin ”extremistisiksi” ja pääsy maailmanlaajuisesti käytössä olevalle nettisivustolle estettiin. Vuonna 2017 kaikki heidän lailliset järjestönsä Venäjällä

lakkautettiin tekaistuiden todisteiden nojalla, ja samalla valtio takavarikoi heidän omaisuutensa. Päätöksen jälkeen viranomaiset ovat vanginneet ja ahdistelleet heitä monin tavoin. Tuhannet ovat paenneet Venäjältä muihin maihin vainotoimenpiteiden vuoksi.

Myös Kreikassa ortodoksinen kirkko toimi vuosikymmeniä erittäin voimakkaasti Jehovan todistajia vastaan. Kun John Tsukaris ja George Orphanidis vuonna 1949 kieltäytyivät tarttumasta aseisiin lähimmäisiään vastaan, Kreikan hallitus määräsi heidät teloitettaviksi. Jehovan todistajien kohtelu Kreikassa oli toistuvasti niin ankaraa, että Euroopan neuvosto (ihmisoikeuksien toimikunta) yritti aikanaan käyttää vaikutusvaltaansa heidän hyväkseen, mutta ortodoksisen kirkon painostuksen vuoksi neuvoston vaatimukset eivät muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta olleet vuoteen 1992 mennessä tuottaneet tulosta. Vasta viime vuosina on saatu lukuisia voittoja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa, ja Jehovan todistajilla on ollut mahdollisuus nauttia suuremmista vapauksista Kreikassa.

Luterilaisten kirkkojen toiminta verrattuna Jehovan todistajien toimintaan Saksassa

Hitler esitti vuonna 1933 käsityksensä Saksan kirkoista: ”Pastorit - - kavaltavat Jumalansa meille. He kavaltavat mitä tahansa kurjan, vähäpätöisen työnsä ja kurjien tulojensa tähden. - - Miksi riitelisimme? He nielevät mitä tahansa saadakseen pitää aineelliset etunsa.” (Hermann Rauschning, *The Voice of Destruction*, 1940, s. 50, 53.) Luterilaiset muodostivat Saksassa suurimman protestanttisen kirkkokunnan.

Hitlerin hallinto pani luterilaisen kirkon johtomiesten asenteet koetukselle. Juutalaisuuden tutkija Susannah Heschel on löytänyt kirkon asiakirjoista todisteita, jotka osoittavat luterilaisten pappien olleen halukkaita, suorastaan innokkaita, antamaan tukensa Hitlerille. Hänen mukaansa he olivat pyytäneet hartaasti sitä, että saisivat panna hakaristejä esille kirkkoihinsa, mitä he pitivät suurena etuoikeutena. Hänen tutkimuksistaan ilmenee, että suurelle enemmistölle papeista yhteistyö ei ollut pakon sanelemaa vaan että he olivat intomielisiä Hitlerin ja hänen arjalaisihanteittensa kannattajia.

Kirkonjäsenet usein kysyvät Heschelin pitämillä luennoilla: ”Mitä olisimme voineet tehdä?” ”Toimia samalla tavoin kuin Jehovan todistajat”, hän vastaa.

Huhtikuussa 1933 Gestapo miehitti Jehovan todistajien Magdeburgissa sijainneen kirjapainon toivoen löytävänsä todisteita, jotka yhdistäisivät heidät kommunisteihin. Sellaisia ei löytynyt. Kesäkuussa SA-miehet sulki kirjapainon ja nostivat rakennuksen katolle hakaristilipun. 29. kesäkuuta tästä tiedotettiin koko Saksan kansalle radiossa.

Saksan luterilainen kirkko oli yhteistoiminnassa natsien kanssa ja iloitsi Jehovan todistajien kiellosta. Luterilainen pappi Otto sanoi: ”Ensimmäiset tulokset tästä yhteistoiminnasta voidaan jo kirjata sen kiellon muodossa, joka tänään on kohdistettu Hartaitten Raamatuntutkijain Kansainväliseen Seuraan ja sen alaosastoihin, jotka toimivat Saksissa.”

Evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokous sähkötöi Hitlerille 30. kesäkuuta 1941:

”Auttakoon Kaikkivaltias Jumala Teitä ja kansaamme kaksoisvihollista [Isoa-Britanniaa ja Neuvostoliittoa] vastaan. Voitto on oleva meidän, ja sen saavuttamisen täytyy olla toiveittemme ja tekojemme ydin. - - kaikkien rukoustensa välityksellä [kirkko] on kansanne ja verrattomien sotilaittemme kanssa, jotka ovat nyt hävittämäisillään juuria myöten tämän ruton ankarin iskuin.” (*Kirchliches Jahrbuch für die Evangelische Kirche in Deutschland 1933–1944*, Gütersloh, 1948, s. 478, 479.)

Eivät kaikki luterilaiset halunneet tukea Hitleriä, mutta toisinajattelevien joukko oli kuitenkin melko vähäinen. Paul Johnson kirjoittaa: ”17 000 luterilaisesta papista ei ollut koskaan kerralla 50:tä enempää kärsimässä pitkiä vankeusrangaistuksia [sen takia, että he eivät olleet tukeneet natsihallitusta].” Näiden pappien vastakohtaksi Johnson asettaa Jehovan

todistajat: ”Rohkeimpia olivat Jehovan todistajat, jotka alusta pitäen julistivat suoraan vastustavan kantansa oppinsa mukaisesti, ja sen mukaisesti he myös saivat kärsiä. He kieltäytyivät kaikesta yhteistoiminnasta natsivaltion kanssa.” (*History of Christianity*.)

”Tietomme toisen maailmansodan aikaisten aseistakieltäytyjien kohtaloista ovat edelleen perin vajavaiset. Seuraavana se, mitä tällä hetkellä tiedämme: Luterilaisten joukossa Herman Stöhr ja Martin Gauger kieltäytyivät sotapalveluksesta suostumatta sovitteluratkaisuun – –. Katolilaisista voidaan mainita seitsemän nimeä – – Saksan mennoniitat, jotka perinteisesti ovat pasifisteja, eivät halunneet Kolmannen valtakunnan aikana noudattaa aseistakieltäytymisen periaatetta; se oli seurausta päätöksestä, jonka heidän vanhimpansa ja pappinsa olivat tehneet 10. tammikuuta 1938 pitämässään kokouksessa. Kahden saksalaisen kveekarin tiedetään kieltäytyneen sotapalveluksesta – –. Voidaan mainita seitsemän adventistia, jotka kieltäytyivät vannomasta uskollisuudenvalaa – – ja teloitettiin. Eniten saivat kuitenkin kärsiä Jehovan todistajat (Raamatuntutkijat). Vuonna 1939 tällä uskonnollisella järjestöllä oli Suur-Saksassa noin 20 000 jäsentä. Arvioidaan, että yksin Saksassa kieltäytyi noin 7 000 Jehovan todistajaa sotapalveluksesta toisen maailmansodan aikana. Erityisesti sen vuoksi tämä ryhmä joutui Gestapon ja SS:n huomion kohteeksi.” (Eberhard Röhm, *Sterben für den Frieden* [Henkensä antaminen rauhan puolesta], 1985.)

Johtava protestanttinen kirkonmies Martin Niemöller, joka itse oli ollut natsien keskitysleirillä, tunnusti myöhemmin: ”Totuuden nimessä on syytä palauttaa mieleen, että kristilliset kirkot ovat kautta aikain aina suostuneet siunaamaan sodat, armeijat ja aseet ja että ne ovat rukoilleet erittäin epäkristillisellä tavalla vihollistensa tuhoa.” Hän myöntää: ”Kaikki tämä on meidän syytämme ja meidän isiemme syytä, mutta ilmeisestikään ei Jumalan syytä.”

Niemöller jatkaa: ”Ja ajatella, että me nykyiset kristityt häpeämme vakavien raamatuntutkijain niin sanottua lahkoa [Jehovan todistajia], jonka jäsenet ovat sadoittain ja tuhansittain menneet keskitysleireihin ja kuolleet, koska he kieltäytyivät palvelemasta sodassa ja ampumasta ihmisiä.”

Jo vuonna 1939 protestanttinen pappi T. Bruppacher sanoi: ”Vaikka kristityiksi itseään kutsuvat henkilöt eivät ole kestäneet ratkaisevissa koetuksissa, niin nämä tuntemattomat Jehovan todistajat vastustavat kristittyinä marttyyreina järkkymättä omantunnonpakkoa ja pakanallista epäjumalanpalvelusta. Tulevaisuuden historioitsijan täytyy jonain päivänä tunnustaa, että nämä herjatut ja pilkatut ihmiset eivätkä suuret kirkot olivat niitä, jotka seisoivat ensimmäisinä natsipaholaisen raivoa vastaan – – He – – kieltäytyvät palvomasta Hitleriä ja hakaristiä.”

Historioitsija J. S. Conway: ”Päinvastoin kuin suuret kirkkokunnat, jotka alistuivat, Jehovan todistajat pitivät fanaattisuuteen [kuolemaan] saakka kiinni opillisesta vastustuksestaan. Sellainen vastarinta oli erittäin harvinaista. - - He perustivat menettelynsä Raamatun käskyyn ja kieltäytyivät tarttumasta aseisiin - - Yksikään toinen lahko ei osoittanut lähestulkoonkaan yhtä lujaa päättäväisyyttä joutuessaan silmätysten Gestapon hirmuvallan täyden voiman kanssa.” (*The Nazi Persecution of the Churches*, s. 196, 198, 199.)

Historioitsija Brian Dunn sanoi kirjassa, jossa selostetaan kirkkojen suhtautumista natsien hirmutekoihin: ”Jehovan todistajat eivät voineet sovitella kansallissosialismin kanssa – – eniten natseja ärsytti todistajien – – poliittinen puolueettomuus. – – Tämä merkitsi sitä, ettei uskovainen voinut palvella sotilaana – – ottaa vastaan mitään virkaa, osallistua kansallisten juhlien viettoon eikä tehdä minkäänlaista uskollisuuden merkkiä.” (*The Churches' Response to the Holocaust*, 1986.)

Vuonna 1978 Christine E. King vieraili Jehovan todistajien Lontoon haaratoimistossa. Hän etsi tohtorinväitöskirjaansa varten tietoja siitä, mitä todistajat kokivat Saksassa toisen maailmansodan aikana. Kun hän luki ja kokosi tuota aineistoa, Jehovan todistajien natsi-Saksassa ilmaisema tinkimätön asenne teki häneen niin syvän vaikutuksen, että hän päätti laajentaa väitöskirjaansa ja laatia sen siten, että se voitaisiin julkaista kirjana. Saatuaan tohtorinarvonsa hän kirjoitti haaratoimistoon: ”Jehovan todistajia koskeva tutkimukseni on ollut varsin haastava ja olen sen ansiosta alkanut syvästi ihailia Saksan todistajien natseille antamaa vastausta. Toivon että ihailuni heijastuu kirjastani.” Tri Kingin kirja on nimeltään *The Nazi State and the New Religions: Five Case Studies in Non-Conformity* (Natsivaltio ja uudet uskonnot: viisi tutkielmaa toisinajatteliijoista).

Huomattavin tri Kingin löytämä tieto koskee vangittujen ja tapettujen Jehovan todistajien määrää. Tuon tiedon mukaan todistajien itse julkaisemat määrät ovat olleet aivan liian pieniä. Tri King sai nämä tilastotiedot eräästä Michael Katerin Münchenissä julkaiseman teoksen osasta. ”Omat huolelliset oikeus- ja Gestapon asiakirjojen tutkimukseni tukevat varmasti näitä korkeampia lukumääriä”, hän sanoi.

Entä kuinka korkeita nämä luvut sitten ovat? ”Noin 10 000 vangittiin, ja he saivat yhteensä 20 000 vuoden vankeustuomion. Joka toinen saksalainen todistaja vangittiin, ja joka neljäs menetti henkensä.”

Tri King esitti edelleen seuraavan arvion: ”Teologisista periaatteista pidettiin kiinni; todistajat pysyivät ’puolueettomina’, he olivat rehellisiä ja täysin luotettavia ja, ironista kyllä, juuri sen vuoksi [keskityksleirejä valvovan] SS-järjestön virkailijat ottivat heitä palvelukseensa. Muuan SS-virkailija sanoikin, että vain Jehovan todistajalle voitiin uskoa tehtäväksi ajaa esimiehensä parta partaveitsellä tarvitsematta pelätä hänen käyttävän sitä tämän kaulan katkaisemiseen.”

Mainittuaan, että natsihallitus oli saanut peloteltua toisiin lahkoihin kuuluvat tekemään myönnytyksiä sen kanssa, tri King sanoi: ”Ainoastaan todistajien suhteen hallitus epäonnistui, sillä vaikka se oli tappanut heistä tuhansia, [Jehovan valtakunnasta saarnaamisen] työ jatkui, ja vuoden 1945 toukokuussa Jehovan todistajien liike oli yhä elossa, kun taas kansallissosialismi ei ollut. Todistajien määrä oli kasvanut, eikä kukaan ollut antanut periksi. Liike oli saanut lisää marttyyrejä ja oli voittanut jälleen yhden taistelun Jehova Jumalan sodassa.”

Professori Christine Kingin naseva tiivistelmä kuuluu: ”Jehovan todistajat antoivat äänensä kuulua. He antoivat sen kuulua alusta lähtien. He puhuivat kuin yhdestä suusta. He puhuivat myös valtavaa rohkeutta osoittaen, mikä on opiksi meille kaikille.”

Suomen kirkkojen toiminta

Suomessa laskelmien mukaan yli 300 luterilaista ja toistakymmentä ortodoksista pappia oli sodan aikana rintamilla tukemassa sotaa, monien heistä taistellussa jopa aseiden kanssa. Huomattava osa heistä kuului Akateemiseen Karjala-Seuraan tai Isänmaalliseen Kansanliikkeeseen. Monet papit vaativat Jehovan todistajille ankaria rangaistuksia sotapalveluksesta kieltäytymisestä. Papiston sodanaikaisesta toiminnasta on Suomessa julkaistu useita kirjoja. Yksi paljon kertova on vuonna 2014 Jyväskylän yliopiston toimesta julkaistu tutkielma ”*Suomen pyhä sota - papit jatkosodan julistajina*”.

Jehovan todistajien puolueeton asenne kaikkialla maailmassa

Jehovan todistajat Suomessa ovat kieltäytyneet armeijan palveluksesta ja kärsineet rangaistuksia tästä yhteenlaskettuna yli 1 000 vuotta eri vankiloissa. Sodan aikana todistajien julkaisut, kokoukset ja toiminta kiellettiin ja Vartiotorni-seura lakkautettiin.

Jehovan todistajat ovat monessa paikassa kohdanneet kristillistä puolueettomuuttaan koettelevia tilanteita. Vallankumoukselliset joukot ovat väkivaltaisesti vastustaneet vallassa olevia hallituksia Latinalaisessa Amerikassa, Afrikassa, Lähi-idässä, Pohjois-Irlannissa ja muualla. Sekä hallitukset että oppositiovoimat ovat painostaneet Jehovan todistajia antamaan niille aktiivisen tukensa. He ovat kuitenkin pysyneet ehdottoman puolueettomina. Joitakuita on siksi julmasti piesty, jopa teloitettu. Jehovan todistajien aito kristillinen puolueettomuus on kuitenkin usein saanut osakseen eri osapuolten johtajien kunnioituksen.

Vaikka todistajia on väkivaltaisesti vainottu, he eivät puolestaan ole ilmaisseet kapinahenkeä. Heidän vakaumuksensa ei vaaranna ainoatakaan hallitusta, jonka alaisuudessa he elävät. Sitä vastoin Kirkkojen maailmanneuvosto on auttanut rahoittamaan vallankumouksia, ja katoliset papit ovat tukeneet sissiliikkeitä. Jos joku Jehovan todistajista osallistuisi kumoukselliseen toimintaan, hän kieltäisi uskonsa.

Jehovan todistajat uskovat, että hallinto tulevaisuudessa kuuluu vain Jumalan valtakunnalle, kuten Raamattu sanoo Danielin 2:44:ssä. Tuota valtakuntaa eivät perusta ihmiset, vaan ”taivaan Jumala” on ”pystyttävä valtakunnan”. Raamatussa ei sanota Jumalan valtuuttavan ihmisiä raivaamaan tietä tuolle valtakunnalle poistamalla ihmisten hallituksia. Jehovan todistajat tajuavat, että tosi kristittyjen tehtävä on kertoa hyvää uutista ja opettaa ihmisiä (Matteus 24:14; 28:19, 20). He kunnioittavat Jumalan sanaa, ja niinpä historia ei kerro kenenkään heistä koskaan yrittäneen kukistaa hallituksia missään päin maailmaa, eivätkä he ole koskaan suunnitelleet kenenkään virkamiehen vahingoittamista.

Italialainen sanomalehti *La Stampa* sanoi Jehovan todistajista: ”He ovat lainkuuliaisimpia kansalaisia, mitä kukaan voisi toivoa: he eivät välttele veroja eivätkä pyri kiertämään hankalia lakeja omaksi edukseen.” Koska he kuitenkin tajuavat asian vakavuuden Jumalan silmissä, jokainen heistä on lujasti päättänyt pidättyä olemasta ”osa maailmasta”. (Johannes 15:19; Jaakob 4:4).

Jehovan todistajat ymmärtävät selvästi, että ollakseen Jumalan hyväksymiä, heidän täytyy osoittaa se toiminnallaan ja rauhaisalla elämäntavallaan. ”Jumalan lapset ja Panettelijan lapset käyvät ilmi tästä: kukaan, joka ei harjoita vanhurskautta, ei ole Jumalasta, eikä sekään, joka ei rakasta veljeään. Sillä tämä on se sanoma, jonka olette kuulleet alusta asti, että meidän tulisi rakastaa toisiamme eikä olla Kainin kaltaisia, joka oli paholaisesta ja tappoi veljensä.” (1. Johanneksen kirje 3:10–12.)

Raamatun periaatteista kiinni pitäminen kuuluu yhä Jehovan todistajien elämäntapaan. He eivät halua rikkoa kristillistä puolueettomuuttaan siten, että he sekaantuisivat politiikkaan tai jonkin maan armeijan asioihin.

Vantaalla 1. lokakuuta 2018

Jukka Ropponen

JEHOVAN TODISTAJAT -uskonnollinen yhdyskunta